

Painos 9080

TOVERITAR

AMERIKAN SUOMALAISEN TYÖLÄISIAISTEN AINEKANNATTAJA

ORGAN OF THE FINNISH WORKING WOMEN IN AMERICA

No. 42

Tiistaina, Lokakuun 19 p.—Tuesday, October 19th

1920—Kymmenes Vuosik.

ORJUUS JA MILITARISMI

Ilman kapitalismia, työniiristoa ja työläisjoukkojen elnehdolla keinoteltua ei olisi orjuutta, puutetta ja nälkää. Ja kapitalismi ilman valloittajaa ja voittajaa, riistorauhan ja järjestyksen sekä afnaisen kauhun ylläpitäjää, ei olisi voinut kirjoittaa sitä vuosisatista tuskan ja ahdistuksen historiaa, joka kertoo "alemmen luokan", orjajoukkojen, elämästä ja kärsimyksistä.

Miltä puolen ja missä ikänä me tähän astisen yhteiskuntaelämän vaihteita tarkastelemmekin, on aina sota-aseet, hävitys ja veri saamaamme kuvaa väriltämässä. Ja varsinkin silloin, kun on kysymys uusista aatteista ja vapauttavista virtauksista, jotka ovat tähdätyt vallitsevien epäkohtien ja vanhan mädän alas repimiseksi ja poistamiseksi, silloin eritoten toimii militarismi. Aina kun joku aatteellisen tai yhteiskunnallisen elämän orjakahle on katkeamattomasti, rientävät militarismiläiset vanhaa, kaatuvaa, pistimillään tukemaan ja uusien aatteiden ajajille armotonta tuhoa tuomaan.

Kun Kristuksen oppi kaikkien taas arvoisuudesta ja veljeydestä alkoi levitä kansojen keskuuteen, tapettiin tuo köyhien auttaja ja hänen oppinsa tunnustajia piinattiin ja teloitettiin aivan kuin nyt tehdään niille, jotka rohkenevat julistaa työn tuovan onnen kuuluvan vain niille, jotka työtä tekevät. Mutta kun veljeyden ja valistuksen, työn ja vapauden oppi kaikesta huolimatta uhkaasi levitä, väkennettiin sitä, tehtiin siitä ase vallassaolijain ja suurta joukkoja orjuuttavain käsiin kiristää yhä lujemmalle ja lujemmalle orjankahleet kansojen ympärille. Ja pian nähdäänkin militarismiläisillä juuri Kristuksen nimiin käyvä "pyhä sota" "pakanoita" vastaan.

Kun tieto ja valistus, vallassaolijain ponnisteluista huolimatta, on vuosisatoina saanut tunkeutua orjajoukkojenkin keskuuteen ja herättänyt siellä entistä itsetietoisemman ja leppymättömämmän taistelun köyhälistön elämänehtojen parantamisen puolesta, on puhe "pakanoista" laantunut, mutta "pyhät sodat" jatkuvat yhä. Ja kaikki mikä jotenkuten uhkaa tämän työläisjärjestelmän olemassaoloa tai vain sen realistisuuksien pienentämistä, on rikollista ja rangaistavaa. Jopa riittävä määrä kapitalistisen valtion väkijoukosta nykyedusta, siirtomaasta tai kauppareista voi synnyttää "pyhän sodan". Lähes kolmenkymmenen miljoonan ihmisen teurastus tai ruhojen maailmansodassa oli tuollainen "pyhä sota", johon kaiken porvarillisen tekovanhurskauden, sivistyksen, isänmaan ja itse isän Jumalankin nimien kansoja kiihkoisesti ajettiin.

Luulisi, että kansat ja eritoten niiden puutteen kuristamat työläisluokat, sillä valtavana enemmistönä kaikissa kapitalististen järjestelmän armeijoissa ovat työläiset, olisivat jo ammoin tehneet lopun kapitalismin ikeestä nujertamalla militarismiläisyyden kääntämällä aseensa niitä vastaan, jotka sotia janoavat ja niiden kautta yhäkin orjuuttavat maailman valtavia proletariijoukkoja. Ollisi uskonut että viimeinen verinen maailmansota antoi kunkin maan työlä-

sille juoksuhautojen kauhussa vaikaumuksen, että ellei kerta kaikkiaan nujerretta militarismiläisyyttä, tehdä loppu sodista ja kapitalististen valtioiden armeijoista, niin kauan ei myöskään mistään asiallisesta työväenluokan olojen paranemisesta ja vielä vähemmän sen valtaan pääsystä ole puhuttakaan.

Mutta olot ovat yhäkin miltei ennallaan. Työväestö on unohtamattomasti katkerat kokemuksensa. Vielä täyttävät työläiset valloitus- ja saatustushalun innoittamien johtajain ja upseerien hyökkäyskäskyjä sodassa, jota käydään kapitalismin ja sosialismin välillä. Työläiset ovat yhäkin militarismiläisiä orjia. Maailman työväestö suorittaa kamalaa itsemurhaa tukkessaan kapitalistisia armeijoita.

Työväestö, ompi näkemään militarismissa suurin vihollisesti orjuuttajasi ja teloittajasi. Vasta sitten, kun olet tietoinen siitä, voit vapautumistasi toivorikkaana ajatella ja myös löytää keinot vapautuaksesi. — n.

Lääkärin lausunto äitien asemasta

Perheen äidillä on niin paljon työtä ja huolta ja ylenmääräistä raskautta isossa perheessä, että uusi lisä perheeseen voi hänet varmasti joututtaa hautaan, minnepäin hän on jo kyllin nopeasti ollut kulkemassa. Se kirkollinen oppi, että "olkaat hehmeläiset ja lisääntykää" joutuu tässä edesvastuuseen ei ainoastaan äidin vahingoittamisesta ja surmaamisesta, mutta myöskin hänen puo-

lionsa ja niiden lasten vahingoittamisesta, jotka hänellä jo on.

On olemassa fyysisiä mahdolluuksia, mitä ei edes rakastava nainen ja huolellinen perheenäitikkään voi täyttää, ja on todellakin parempi kasvattaa neljä lasta rakastavan äidin holvassa kuin jättää kymmenen äidittömäksi.

Lyhyesti sanottuna, minun harkittu ja vastuullinen vakaumukseni on, että suuri perhe antaa perheen äidille tavattoman suuren määrän kohtaisia huolia, jotka huolet olisi voituttu välttää.

Tosiasia on se, että se oppi, joka opettaa, että "olkaat hehmeläiset ja lisääntykää", jota on opetettu jo vuosikatoja on sen hirvön hehmelä, jota kutsutaan militarismiksi. Vallanpitäjillä täytyy olla kanuunilleen ruokaa, ja sitä varten täytyy syntyväisten luku olla aina mahdollisimman korkea.

Mutta militarismiläisillä lähennee loppuaan, huolimatta siitä, että Euroopa yhäkin on asetettu sotaleiriin. Ja militarismiläisillä tulee muuta oppeja, järjellisempiä, inhimillisempiä, jotka huolehtivat enemmän ihmiselämästä ja antavat sille enemmän arvoa; oppeja jotka panevat enemmän huomiota siihen miten hyvä ja jalo ihmiselämä on, kuin siihen miten paljon sitä on.

Edelläoleva lääkäriin lausunto on kirjoitettu ennen vuotta 1914, mutta se pitää paikkansa vieläkin. Ja hänen ennustuksensa, että militarismiläisillä lähennee loppuaan, ei ole myöskään vain turha unelma. — Suom.

KELLÄ VOIMA, SILLÄ VALTA

Ashtabulan s. s. osaston miesten juhlin lokakuun 9 '20.
Kirj. Eemeli Rautainen.

Kellä voima, sillä valta.
Sillä ajan sääntö on, luonnossa ja kaikkialla voima määrää kohtalon. Heikompi mik' on se sortuu, vahvemmalle valta jää: voima raaka valtiina yhä eelleen kirehtää.....

Suur' on luonnon mahti, voima kun se rientää myrskyilleen, kun nousee raivoisana salamoita singoten. Silloin ryskää korpi vankka, kaatuu maahan korven puu: laihlo pelloin kihelmöivä raivon eessä lakastuu.

Suur' on luonnon raaka voima: suur' on voima ihmisen mikä käypi tiedoin, te'oir luonnon voimaa kahlit'an. Mikä nostaa maasta maanin sekä koneiks' valmiisaa: ihmisyömin maata, me'ta niin ja ilmaa hallit'an!

Mutta joskin voimaa suurta näin jo omaa ihmisen: miks' sen miel' maassa mataa orjan lailla kärsien? Sikskö ei' valtiinaa sil' on kullan mahtavuus: Kullan voima! Kullan mahti! sikskö eessä toivottuus?

Täänkö valta, sekä mahti? ajattele ihmisen. Ken se nosti teoillansa

valtaan malmin keltaisen? Raatajako? Luoja kalkan orja nyky maailman? Vaiko luokka joka nostaa sua vastaan valtiikan?

Voimallasi pohjaluokka kaatui vuoret korkeat, voimallasi nousi Templit palatsit niin mahtavat! Kaikkialla silmihisi siintyy orjan käten työ: teoillasi valoisaksi muuttuu musta, synkkä yö.

ORJAVOIMA...! Ihmisvoima...! Siin' on mahti maailman, kun vain orja orjan kanssa tuntee sovun suloisaa. Kun jo aikaan YHEDEN tahto saapi suurta maailmaan, Miks' ei orjat MILJOONISSA silloin voittais' vaateissaan...!

Raatajilla... raivaajilla yks' kun USKO pyhä on: yksi ehto elämässä tulokoon mikä tulkohon! Eit'ei auta yksilöiden voima eikä urhokkuus, mutta että miljoonissa meillä ompi vastaisuus.....

Lasten kuolevaisuus ja terveysolot

Hyvin mielenkiintoisia numeroita julkaisi Amerikan Child Hygiene Association (Amerikan lasten terveydenhoito-oppilähdistys) joka on koonnut tietoja lasten syntyvyydestä

ja kuolevaisuudesta viime vuodelä 209 kaupungista.

Tilasto osoittaa selvästi, että hyvässä oloissa ja terveellisissä asunnoissa ja seuduissa elävien vanhempien lapsia kuolee hyvin vähän, jota vastoin kurjien tehdaskaupunkien a-sukkalaiden lapset kuolevat aivan tukkuttain. Brookline, nimisessä kaupungissa Massan valtiossa, jossa asuu vaan hyvin volpaa luokkaa, kuolee vaan 40 lasta jokaisesta tuhannesta, jota vastoin El Paso nimisessä kaupungissa, Tex., valtiossa kuolee 245 jokaisesta tuhannesta! Kurjat olosuhteet, epäterveelliset olot, joissa työläiset elävät El Pasossa, tappavat siis 205 lasta jokaisesta tuhannesta.

Tilasto koskee 31,000,000 asukasta Yhdysvalloissa ja osoittaa, että lasten kuolevaisuus keskimäärin on 87 lasta jokaisesta tuhannesta syntyneestä. Tilastossa sanotaan, että kuolevaisuus lasten kesken on vähentynyt niin paljon, että viime vuodelä kuoli 12,000 lasta vähemmän kuin vuodelä 1918 ja 7,000 vähemmän kuin vuodelä 1917.

Kaupungeissa joita tilasto koskee syntyi vuodelä 1919 — 680,000 lasta. "Lapset näyttävät elävän tavallisen hyvin suurissakin kaupungeissa verrattuna entisiin aikoihin. Kymmenen vuotta sitten oli terveydenhoito hallituksien toivo saada kuolevaisuus jo alle sadan muualla paitsi suurimmissa kaupungeissa", sanotaan selostuksessa.

Seuraava tilasto osoittaa lasten kuolevaisuutta jokaista tuhatta kohti eri kaupungeissa:

El Paso, Tex.	245
Burlington, Vt.	150
Pittsburgh, Pa.	115
Buffalo, N. Y.	107
Kansas City, Kan.	103
Jersey City, N. J.	102
New York City, N. Y.	82
St. Louis, Mo.	75
Los Angeles, Cal.	67
San Francisco, Cal.	65
Minneapolis, Minn.	61
Seattle, Wash.	61
Berkeley, Cal.	44
Brookline, Mass.	40

Tuo tilasto osoittaa selvästi sen seltan, että nykyinen järjestelmä jonka alaisena työläisten, miesten ja naisten täytyy raataa tehtaita pitkiä päiviä ja asua kurjissa hökkeleissä, käydä huonoissa vaatteissa ja syödä huonoa ruokaa ja elää yleensä epävarmoissa oloissa, tappaa työläisten lapsin.

Järjestelmää voi syyttää suorastaan syylliseksi tuhansien ja taas tuhansien pinoakaisten murhaan.

Brookline, Massan valtiossa, on lähellä Bostonia, siis aivan suurkaupungin laidassa oleva pieni kaupunki, jossa asuu yksinomaan sellaista väkeä, joiden kannattaa huolehtia itsensä ja lastensa terveydestä. Siellä on kalkinpuolin terveelliset olot sen kauppalaan asukkaalle. Sikskö siellä lasten kuolevaisuus onkin kaikista alhaisin.

Jos vedämme kalkista kurjimmasta kaupungin Brookline rinnalle, nimittäin El Pason, Tex., valtiossa, niin todella jokainen lukija huomaa, että järjestelmä tappaa kolmatta sataa lasta jokaisesta tuhannesta syntyneestä! Silmämällä tilastoa huomaa, että Brooklinnissa kuolee vaan 40 tuhannesta ja El Pasossa 246 tuhannesta. Hirvittävä näkymä antaa Pittsburgh, Pa., tuo kuuluisa Carnegiein savuinen kaupunki, sielläkin tapetaan 115 lasta jokaisesta tuhannesta! — Raiv.